

การจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

ศูนย์การเรียนรู้อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย

Establishing a Register of Local Learning Resources for Early Childhood Education Management at Srinagar District Learning Center Sukhothai

ผุสดี มณี และ หยกแก้ว กมลวรเดช

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

Phutsadee Manee and Yokkeaw Kamolworadej

Uttaradit Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : little.my.dream@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นและจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้อำเภอศรีนครจังหวัดสุโขทัย ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ปรมาจารย์ชุมชน ครู ผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียนในเขตอำเภอศรีนคร จำนวน 100 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสำรวจแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย จากการศึกษาวิจัย พบว่า การจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ที่ได้ทำการศึกษา โดยภาพรวม จำนวนทั้งสิ้น 49 แหล่ง แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล แหล่งการเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรตามธรรมชาติ และแหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ ส่วนใหญ่เป็น ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น จำนวน 18 แหล่ง คิดเป็นร้อยละ 37.93 รองลงมาคือ แหล่งเรียนรู้ ประเภทบุคคล จำนวน 11 แหล่ง คิดเป็นร้อยละ 31.30 แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ จำนวน 11 แหล่ง คิดเป็นร้อยละ 17.24 และแหล่งเรียนรู้ประเภท ทรัพยากรธรรมชาติ จำนวน 9 แหล่ง คิดเป็นร้อยละ 13.79

คำสำคัญ : การจัดทำทะเบียน; แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น; การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

Abstracts

This research aims to To explore local learning resources and register local learning resources for early childhood education management. Learning Center, Si Nakhon District, Sukhothai Province The population used in the study were 100 school directors, community philosophers, teachers, and administrators of community learning resources of schools in Srinakorn district, which were obtained by selective selection. The study tool was a survey of local learning resources for early childhood education management. Srinagar District Learning Center Sukhothai structured interview The statistics used in the data analysis were percentage, mean, and content analysis.

The results showed that

1. Registration of local learning resources for the management of early childhood education Srinagar District Learning Center Sukhothai from research studies It was found that the registration of learning sources that have been studied. Overall, there are 49 sources divided into 4 types, namely, individual learning sources. man-made learning resources natural resource learning resources and learning sources for social activities, traditions and beliefs, most of which are man-made types, totaling 18 sources accounted for 37.93%, followed by 11 learning resources of the individual type, accounting for 31.30%; learning sources for social activities, traditions and beliefs, amounting to 17.24%; 9 natural resources or 13.79 percent

Keywords: Registration; Local Learning Resources; Management of Early Childhood Education

บทนำ

ในโลกปัจจุบันเป็นยุคแห่งเทคโนโลยี มีเครื่องมือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ๆ มากมายที่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้หลายช่องทางอย่างรวดเร็ว เป็นยุคไร้พรมแดนทำให้การติดต่อสื่อสารทำได้ง่ายมากขึ้น มีการใช้แทบทุกวันกลายเป็นสิ่งที่คุ้นเคยในชีวิตประจำวันไปแล้ว สภาพดังกล่าวมีส่วนกระทบถึงวิถีชีวิตประจำวันของพลเมืองไทยโดยทั่วไป เพราะเป็นสภาพที่เอื้ออำนวยในการรับและถ่ายทอดข่าวสารหรือภูมิปัญญาตะวันตกเข้ามาในการพัฒนาประเทศ และพัฒนาผลผลิตใหม่ๆ ออกมาตลอดจนการดำเนินชีวิตอย่างไม่ได้มีการนำภูมิปัญญาไทยที่มีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นที่เป็นทุนเดิมอยู่แล้วมาใช้ ทำให้ชุมชนชนบทประสบปัญหาชุมชนล่มสลาย อันมีผลรวมไปถึงความทรุดโทรมของสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวาง การพยายามใช้กลไกทางการศึกษาจากเงื่อนไขที่เปิดโอกาสให้มีการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่นเป็นช่องทางในการประยุกต์ภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีจุดเด่นที่สามารถพิสูจน์ตัวเองในการยืนหยัดอยู่รอดได้ท่ามกลางกระแสการล่มสลายของชุมชน และการทรุดโทรมของสิ่งแวดล้อมเข้าสู่หลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ในแนวทางของการคิดปฏิบัติจริง การประยุกต์ปรับใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญาไทยกับปัญญาสากล เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบคุณค่าภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่นที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของชุมชน และสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด นำมาซึ่งความมีดุลยภาพแห่งความสงบสุขในชุมชนและประเทศชาติ ตามกระแสของโลก ทั้งภายในและภายนอกประเทศไทย ทำให้วิถีชีวิตของพลเมืองดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปตาม

กระแส อันเป็นผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพลเมือง จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปรับตัวให้ทันกระแสของความเปลี่ยนแปลงอย่างเท่าทันและเหมาะสม สิ่งสำคัญคือพลเมืองต้องเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกัน เรียนรู้ในการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นของตนอย่างชาญฉลาด และหัวใจสำคัญของการเปลี่ยนแปลง คือ การเปลี่ยนแปลงจากการเป็นสังคมทางดิ่งไปสู่การเป็นสังคมทางราบ แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงจะมีเหตุปัจจัยภายในและภายนอกที่ขึ้นลงอย่างคาดการณ์ไม่ได้ สังคมไทยจะเป็นอย่างไร ต้องมีการทบทวนและระลึกไว้ในตัวตนของคนไทย อย่างชัดเจน โดยสร้างวิธีการคิดและการกระทำ เพื่อช่วยให้เกิดการแก้ไขพฤติกรรมคนในชาติ สังคมใหม่ที่ควรจะเป็นโดยเน้นหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ มีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน โดยใช้ความรู้ อย่างมีปัญญา ควบคู่คุณธรรมประจำตน ด้วยวิธีการ เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา (ประเวศ วะสี, 2542 : 31)

การเริ่มที่ตนเองให้ดำเนินวิถีชีวิตควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ก็จะทำให้เกิดความปลอดภัยในสังคมยุคใหม่ของประเทศไทย เพราะที่ผ่านมาสังคมไทยก้าวสู่การเปลี่ยนแปลงจากอดีตมาถึงปัจจุบันด้วยหนทางที่อันตรายมาก จึงมีความจำเป็นที่พลเมืองไทยต้องสร้างความสามัคคี ช่วยพยุงสังคมไทย ความเป็นชาติไทยให้ดำรงอยู่ไม่ทำลายรากฐานความเป็นสังคมและวัฒนธรรมไทยอันดีงาม แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เพราะการเปลี่ยนแปลงจะทำให้คนในสังคมล้มสภาพเก่ามุ่งแต่จะไปสู่สภาพใหม่เพื่อสนองความต้องการภายในของตนเองเท่านั้น (เกษม วัฒนชัย, 2549 : 125-129) แนวโน้มจากธรรมเนียมเป็นทุนนิยม ซึ่งในสมัยก่อนชุมชนมีความใกล้ชิดมีความกลมเกลียวระหว่างบ้าน วัด มัสยิด โบสถ์ แต่ในปัจจุบันพบว่า พลเมืองละเลยและถือเอาทุนนิยมเป็นสำคัญ ทำให้ความกลมเกลียวก็ห่างหายไป แนวโน้มทุนนิยมจะเป็นสิ่งทำลายธรรมชาติ คนไทยขาดความตระหนักในความรักดิน รักน้ำ และรักป่า รักภูเขา รักทะเล อันเป็นแหล่งกำเนิดของสรรพสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลาย คนในสังคมมีแต่ตักตวงเอาผลประโยชน์จากธรรมชาติ จนกลายเป็นผลกระทบย้อนกลับทำลายธรรมชาติและคนในสังคม ทั้งสังคมเมืองและสังคมชนบท ได้แก่ แผ่นดินถล่ม น้ำท่วม อากาศร้อนเพิ่มขึ้นทุกปี ธรรมชาติขาดความสมดุล แนวโน้มจากค่านิยมไทยเป็นนิยมวัตถุและค่านิยมต่างประเทศ การหันตามกระแสความลุ่มหลงแฟชั่น การกินอาหารเสริมจนร่างกายเป็นโรคสับสนสารอาหาร (nutritional daze) ทำให้เป็นผลต่อการพัฒนาการทางร่างกาย และแนวโน้มสาธารณสุขนิยมเป็นปัจเจกนิยม คนไทยขาดจิตสาธารณะมากขึ้นมีลักษณะนิสัยแล้งน้ำใจมากขึ้น ไม่เห็นความสำคัญของส่วนรวม เห็นความสำคัญของตนเองเป็นสำคัญ คนในสังคมขาดคุณธรรมจริยธรรมสังคมไม่ปลอดภัย

แนวทางที่จะช่วยให้เกิดความปลอดภัยของสังคม ที่มีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีแนวทางสำคัญคือ การจัดการศึกษาให้กับพลเมืองได้เรียนรู้ท้องถิ่นของตน เห็นความสำคัญของทรัพยากรอันเป็นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น คือ การเรียนรู้สรรพสิ่งทั้งหลายทั้งมวลอันเป็นทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยการจัดการศึกษาให้กับพลเมืองได้ใช้ทรัพยากรในแต่ละท้องถิ่น เป็นสื่อเชื่อมโยงความรู้ ซึ่งทรัพยากรทั้งหลายทั้งมวลในท้องถิ่น ได้แก่ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี วัฒนธรรม ตำนาน ประวัติ

ท้องถิ่น ความเชื่อ ปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญา อันเป็นทุนทางสังคมสำคัญ และทรงคุณค่าควรแก่การศึกษาเรียนรู้ และสามารถบูรณาการวิถีชีวิตของคนในสังคมกับทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างดียิ่ง การกำหนดกลไกทางการศึกษาด้วยการกำหนดหลักสูตรการศึกษา ทุกระดับ ที่สามารถเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น โดยการประยุกต์ใช้ทุนทางสังคมในการดำเนินชีวิตอย่างคุ้มค่า การจัดการนำภูมิปัญญาที่เป็นจุดเด่นของท้องถิ่นเข้าสู่หลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนรู้ในแนวทาง การคิด การปฏิบัติจริง และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นแหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่นผสมผสานเข้ากับภูมิปัญญาสากล เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบคุณค่าภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่นที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน สามารถ ประยุกต์ใช้ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2546 : 150-152)

ดังนั้นในระบบการจัดการศึกษาของประเทศไทย จำเป็นต้องมีการปรับตัวให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านคุณภาพการศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาคนไทยให้มีศักยภาพเพียงพอต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปให้สามารถพัฒนา และสร้างสรรค์สังคมของประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าได้เท่าเทียมกับสังคมโลก (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2536 : 150-152) การศึกษาของชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของบุคคล องค์กร และท้องถิ่นให้สามารถบูรณาการวิถีชีวิตของคนในสังคมให้ตอบสนองความต้องการสอดคล้องกับสภาพของกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมถึงการส่งเสริมให้เกิดความพร้อม สามารถร่วมรับผิดชอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เชิงบวกสำหรับท้องถิ่นที่นำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติ ความสำเร็จของการจัดการศึกษาที่จะนำชาติไปสู่ความยั่งยืน คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ สามารถบูรณาการวิถีชีวิตของคนในสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต สิ่งที่จะช่วยเชื่อมโยงความรู้ให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด คือ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น อันเป็นสื่อการเรียนรู้ใกล้ตัวที่สุด เพราะการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เป็นการนำไปปรับเปลี่ยนความคิดของคนในท้องถิ่น ทั้งในเชิงโครงสร้างทางสมอง โครงสร้างทางสังคมให้เกิดการเรียนรู้ของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสมดุลการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของชุมชน จะเป็นข้อมูลที่สำคัญในการคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ในสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ส่งผลต่อการเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

จากการสำรวจศูนย์การเรียนรู้ในท้องถิ่น อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ได้กล่าวถึงการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ในท้องถิ่น อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย พบว่ายังมีปัญหาหลายด้าน เช่น การบริหารจัดการให้มีแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายและเพียงพอ ครูขาดทักษะและความรู้ในการผลิตสื่อให้มีคุณภาพ ผู้เรียนขาด โอกาสในการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น รวมถึงท้องถิ่นและสถานศึกษาไม่มีการประสานงานในการ

จัดแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน การใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของโรงเรียนศูนย์การเรียนรู้ในท้องถิ่น อำเภอสครินทร์ จังหวัดสุโขทัย ยังไม่มีการศึกษารายงานการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่ชัดเจน และขาดการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่มีคุณภาพสูงขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในศูนย์การเรียนรู้ในท้องถิ่น อำเภอสครินทร์ จังหวัดสุโขทัย จึงมีความสนใจและมองเห็นความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนของครู ที่จะนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนซึ่งครูผู้สอนยังไม่ได้นำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนเท่าที่ควร และผู้วิจัยเชื่อว่าถ้าครูได้นำแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นมาใช้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของครูในสถานศึกษาของศูนย์เครือข่ายสครินทร์ อำเภอสครินทร์ จังหวัดสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ จะเป็นแนวทางให้กับครูและผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จะได้ใช้เป็นประโยชน์ในการวางแผน เพื่อปรับปรุงพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ประกอบการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับท้องถิ่นและทุกหน่วยงานที่จะนำไปประกอบการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อสำรวจแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้ อำเภอสครินทร์ จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้อำเภอสครินทร์จังหวัดสุโขทัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากร

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด จำนวนทั้งสิ้น 100 คน โดยแบ่งกลุ่ม

กลุ่มที่ 1 ใช้ในการตอบแบบสำรวจการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้อำเภอสครินทร์ จังหวัดสุโขทัย ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน ราษฎรชุมชนครู ผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียนในเขตอำเภอสครินทร์ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 100 คน

กลุ่มที่ 2 การจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ เพื่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้ศรีนคร จังหวัดสุโขทัย โดยการสัมภาษณ์แบบ Focus Group ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 10 คน ตัวแทนครู 10 คน ประชาชนชุมชน 30 คน ผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ชุมชน 50 คน

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยประเภทสำรวจ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 สำรวจแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย โดยใช้แบบสำรวจแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย

ระยะที่ 2 จัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย จำนวน 14 โรงเรียน โดยเลือกแบบเจาะจง

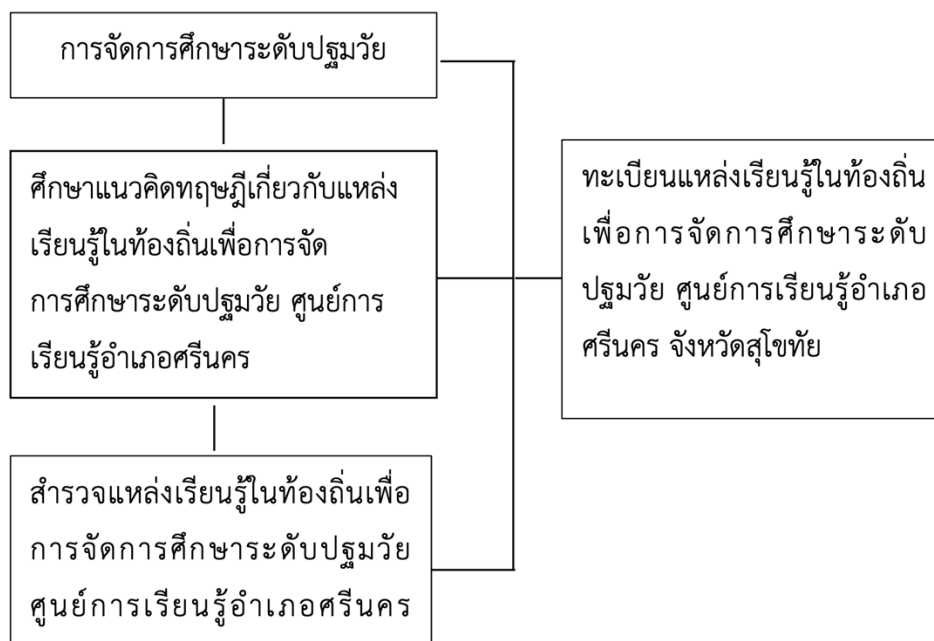
2. ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จาก ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ประชาชนชุมชน และผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว และนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับมาวิเคราะห์สรุปผลการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย โดยใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์เนื้อหา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย พบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 49 แหล่ง ส่วนใหญ่เป็นประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น จำนวน 18 แหล่ง คิดเป็นร้อยละ 22.44 รองลงมาคือ แหล่งเรียนรู้ ประเภทบุคคล จำนวน 11 แหล่ง คิดเป็นร้อยละ 36.73 แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ จำนวน 11 แหล่ง คิดเป็นร้อยละ 18.36 และ แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ จำนวน 9 แหล่ง คิดเป็นร้อยละ 22.44

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เขตอำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย พบว่า โดยภาพรวมมี แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ตามที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของแต่ละตำบล ส่วนใหญ่จะมีวิถีชีวิตที่คล้ายกัน นั่นคือ อาชีพ เกษตรกร ทำสวน ปลูกมะม่วง การอยู่แบบพหุมีพอกิน และให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังคำกล่าวของ ผู้ให้ข้อมูลว่า “ที่นี้การดำรงชีวิตจะคล้าย ๆ กัน ส่วนใหญ่จะทำสวน ปลูกมะม่วง แหล่งเรียนรู้ก็มีตามหมู่บ้าน มีหลายแห่ง” เมื่อพิจารณาประเภทของแหล่งเรียนรู้ชุมชน ทั้ง 4 ประเภท สามารถอภิปรายได้ดังนี้

บุคคล และเป็นที่ยอมรับของชุมชน โดยแบ่งเป็นลักษณะความรู้และความชำนาญ ของแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล

1.1 ความชำนาญอันเกิดจากงานหรืออาชีพที่ทำอยู่เป็นประจำ เช่น ประชาญ์ ชุมชนด้านอาชีพต่างๆ อาทิจากการทำอาหาร ขนม จักสาน ทอผ้า และการเกษตร เป็นต้น

1.2 ความรู้อันเกิดจากการถ่ายทอด ส่งต่อ จากบรรพบุรุษ เช่น ประชาญ์ชุมชน ด้านสมุนไพร วัฒนธรรมประเพณี พิธีการทางศาสนาและความเชื่อ เป็นต้น

1.3 ความรู้อันเกิดจากการเรียนรู้ในวิทยาการใหม่ๆ เช่น เทคโนโลยี และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่างๆ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับชัชวาล วงษ์ประเสริฐ (2563 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึง แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล เป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะถ่ายทอดความรู้ความสามารถ คุณธรรม ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ทั้งด้านการประกอบอาชีพ และการสืบสานวัฒนธรรม ตลอดจนนักคิด นักประดิษฐ์และผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในด้านต่างๆ โดยในแต่ละชุมชนพบว่า มีแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลที่หลากหลาย แต่มีการใช้งานแหล่งเรียนรู้ในประเภทนี้ในจำนวนที่น้อย อันมีสาเหตุมาจากการขาดการรวบรวมข้อมูลของแหล่งเรียนรู้ประเภทนี้ จึงยากแก่การเข้าถึง และใช้งานจากความรู้ันั้นๆ

2. แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น พบว่า มีทั้งสถานที่ที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ ศาสนสถาน แหล่งท่องเที่ยว ที่พักอาศัยและสถานที่ราชการ โดยมีองค์ความรู้และประวัติศาสตร์ ความเป็นมาเป็นจุดเชื่อมโยงในการสร้างการเรียนรู้จึงต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาอยู่เสมอ และจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับความร่วมมือสนับสนุน ทั้งงบประมาณ แรงงาน และเทคโนโลยี จาก อบต. อำเภอ พัฒนาการชุมชน และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น กองทุนหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับกิ่งแก้ว อาริรักษ์ (2548 : ออนไลน์) ที่อธิบายถึงแหล่ง เรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างเพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนเทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวก ของมนุษย์ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุดประชาชน สถาบันทางการศึกษา สวนสาธารณะ ตลาดบ้านเรือน ที่อยู่ อาศัย สถานประกอบการ

3. แหล่งการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ พบว่า ในอำเภอศรีนครมีแหล่งเรียนรู้ ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ที่สำคัญ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำบึงหนองใหญ่ บึงสวาย สวนสมุนไพรนายสงบ สวนมะม่วงอินทรีย์นายพัน สวนมะม่วงอินทรีย์บ้านลุงแจ่ม ซึ่งแหล่งเรียนรู้ประเภทนี้จะมีความสำคัญอย่าง เพราะเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตจากแหล่งน้ำ และวิถีชีวิตของชาวอำเภอศรีนคร ซึ่งสอดคล้องกับสุมน อมรวิวัฒน์ (2544 : 25) ได้กล่าวถึง แหล่งการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา ป่าไม้ พืช ดิน หิน แร่ ทะเล เกาะ แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง น้ำตก พืชพันธุ์ สัตว์ป่า สัตว์น้ำ เป็นต้น

4. แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ พบว่าอำเภอศรีนคร ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ส่งผลให้เกิดกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ ที่หลากหลาย รวมถึงภาษาของคนอำเภอศรีนคร โดยส่วนใหญ่จะพูดภาษาไทยภาคกลาง มีประเพณีวัฒนธรรมที่สำคัญ คือ วันสงกรานต์ งานลอย

กระทง การจัดงานวันเข้าพรรษา ออกพรรษา การแข่งขันกีฬาประเพณีท้องถิ่น เป็นต้น จะเห็นได้ว่าแต่ละตำบลมีประเพณี ความเชื่อศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น อันจะเห็นได้ชัดเจนที่สุด คือ ภาษา และการแต่งกายที่มีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งสอดคล้องกับสุนน อมรวิวัฒน์ (2544 : 25) ที่ได้กล่าวถึงแหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม การละเล่น พิธีกรรม กีฬาพื้นบ้าน วรรณกรรมท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ เป็นต้น

2. การจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย จากการศึกษาวิจัย พบว่า การจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย เป็นการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ที่ได้ทำการศึกษา การจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นจากผู้บริหารสถานศึกษา ครู ราษฎรชุมชน และผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ชุมชน ในเขตอำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย เป็นการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นโดยใช้หลักการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัย แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล แหล่งการเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรตามธรรมชาติ และแหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ ซึ่งสอดคล้องกับสุนน อมรวิวัฒน์ (2544 : 23-30) ที่ได้เสนอประเภทแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้การสอนให้มีประสิทธิภาพจะต้องมีการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้เพื่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่ดี โดยมีหลักการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย 4 ประเภท สำหรับการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย แบ่งออกเป็น 4 ประเภท สามารถอธิบายได้ดังนี้

2.1 แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล พบว่า มีแหล่งเรียนรู้ 11 แหล่ง ดังนี้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปมะม่วง ร้านติ่มมิ่ง ฉิ่ง คุณสมพร แดงไม้ กลุ่มน้ำพริกประจำตำบล คุณเตือนใจ ทองแท้ ข้าวไรท์เบอร์รี่ คุณทิวนา บัวเข้ม โรงงานทำขนมสุโขทัย คุณเรณู ร้านขนมจีนและโรงอบกล้วย คุณฉลาด ชุมฟาร์มโคนม โรงงานนมสุโขทัย ศูนย์เรียนรู้มะม่วง กรอบรูปวิทยาศาสตร์ และแป้งกล้วยทอดแม่ถวิล สอดคล้องกับชัชวาล วงษ์ประเสริฐ (2563 : ออนไลน์) อธิบายถึงแหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนเทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวกของมนุษย์ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุดประชาชน สถาบันทางการศึกษา สวนสาธารณะ ตลาด บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย สถานประกอบการ

2.2 แหล่งเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น พบว่า มีแหล่งเรียนรู้ 18 แหล่ง ดังนี้ วัดใหม่คลองต่าง หลวงพ่อทันใจ หลวงพ่อโพธิ์เงิน หลวงพ่อโพธิ์ทอง วัดราษฎร์ศรัทธาธรรม สถานีรถไฟเก่า ถนนคนเดิน สถานีรถไฟคลองมะพลับ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดตาลพร้าว วัดบ่อทอง วัดจันทนาประชากร วัดบึงงาม วัดบึงเจริญ วัดน้ำชุม ศูนย์เรียนรู้มะม่วง วัดศรีสหกรณ์ วัดศิริบูรณาราม วัดทุ่งมหาชัย สำนักงานพระธรรมทูต วัดป่าตอ

ตาราม และวัดหนองบัว สอดคล้องกับสุนน อมรวิวัฒน์ (2544 : 23-30) ที่ได้เสนอประเภทแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนให้มี ประสิทธิภาพจะต้องมีการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้เพื่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่ดี

2.3 แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรตามธรรมชาติ พบว่า มีแหล่งเรียนรู้ 9 แหล่ง ดังนี้ อ่างเก็บน้ำบึงหนองใหญ่ สวนสมุนไพรนายสงบ สวนมะม่วงอินทรีย์นายพัน สวนมะม่วงอินทรีย์บ้านลุงแจ่ม หนองน้ำสาธารณะบึงสวาย อ่างเก็บน้ำหนองใหญ่ บ่อสูบน้ำใต้ดิน และบึงลับแล สอดคล้องกับสุนน อมรวิวัฒน์ (2544 : 23-30) ที่ได้กล่าวถึง แหล่งการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา ป่าไม้ พืช ดิน หิน แร่ ทะเล เกาะ แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง น้ำตก ทุ่งนา สัตว์ป่า สัตว์น้ำ เป็นต้น

2.4 แหล่งเรียนรู้กิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ พบว่า มีแหล่งเรียนรู้ 11 แหล่ง ดังนี้ ศาลเจ้า แม่ตะเคียน ศาลปู่ก้อก ประวัติศาสตร์เมืองนครเดิฐ งานเทโวโรหณะ งานวันมะม่วงเทศกาลอาหารตำบลน้ำชุม การประกวดธิดามะม่วง ประกวดมะม่วงและผลิตภัณฑ์แปรรูป ศาลเจ้าหนอง ศาลพ่อทองคำแม่จันทร์หอม แม่จันทร์ แหล่งชุดพบโครงกระดูก และการบวชต้นไม้ สอดคล้องกับ ชัชวาล วงษ์ประเสริฐ (2563 : ออนไลน์) ที่อธิบายถึงแหล่ง การเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน การละเล่น พื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน วรรณกรรมท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ศูนย์การเรียนรู้ในท้องถิ่น ควรเปิดโอกาสให้ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ปรารักษ์และผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้ตรงกับการศึกษาระดับปฐมวัย และเป็นการสร้างความเข้าใจให้ตรงกัน

2. แหล่งเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ศูนย์การเรียนรู้ในท้องถิ่น ควรมีการร่วมมือกับโรงเรียน และชุมชนในท้องถิ่น ในการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้เด็กระดับปฐมวัยเข้ามาศึกษาแหล่งเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาในการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย

3. แหล่งเรียนรู้ประเภทธรรมชาติ ศูนย์การเรียนรู้ในท้องถิ่น ควรสนับสนุนโรงเรียนและชุมชนได้เข้ามาศึกษาแหล่งเรียนรู้ประเภทธรรมชาติในท้องถิ่น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย

4. แหล่งเรียนรู้กิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ ศูนย์การเรียนรู้ในท้องถิ่น ควรมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ เพื่อนำข้อมูลแหล่งเรียนรู้กิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ มาจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในปีต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่องการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เพื่อนำไปปรับใช้ในการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นศูนย์การเรียนรู้ท้องถิ่นศูนย์การเรียนรู้อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย

2. ควรศึกษาเรื่องประเภทแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้ อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย

3. ควรศึกษาเรื่องการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย เพื่อนำมาปรับใช้ในการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้ อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย

เอกสารอ้างอิง

กิ่งแก้ว อาริรักษ์. (2548). ความสำคัญของการศึกษาแหล่งเรียนรู้. *ออนไลน์*. สืบค้น 11 ตุลาคม 2563.

แหล่งที่มา: http://punaoy.blogspot.com/2009/11/blog-post_8617.html

เกษม วัฒนชัย. (2549). *การเรียนรู้ที่แท้และพอเพียงในหลักคิด “พอเพียง”*. กรุงเทพมหานคร: มติชน.

ชัชวาล วงษ์ประเสริฐ. (2013). ประเภทแหล่งเรียนรู้. *ออนไลน์*. สืบค้น 11 ธันวาคม 2563. แหล่งที่มา: <http://pitagoms09.blogspot.com>

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2536). *การศึกษาของชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง.

นิพนธ์ สุขปรดี. (2554). *ประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: เคทีพีคอมแออนด์คอนซิ.

ประเวศ วะสี. (2542). *ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจสังคมและศีลธรรม*. กรุงเทพมหานคร: หมอชาวบ้าน.

สุนน อมรวิวัฒน์. (2544). *ประเภทแหล่งเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชย์.